

OČ JDE

První země přechází do stadia komunismu

Program komunismu je shrnut ve dvou heslech:

“Každý podle svých schopností, každému dle jeho práce”

pro etapu socialismu, *“Každý dle svých schopností, každému dle jeho potřeb”* pro etapu komunismu.

Po téměř půl století vlády komunismu nad Sovětským svazem, vlády “ničím neomezené” (Lenin) — prohlásila KSSS, že vybudování socialismu ukončila a že přechází k budování komunismu, a za tím účelem vypracovala první program, který je víc než pouhým heslem a který přesněji a reálněji definuje tvářnost komunismu. Komunismus přestává být vidinou, která pro jednu část lidstva byla utopií a pro druhou ideálem, a začíná nabývat pevných obrysů, stává se skutečností.

Při budování socialismu klíčovou otázkou bylo, kdo rozhodne, k čemu kdo má schopnosti a jaká je hodnota jeho práce. Toto rozhodování si — nikoliv bez boje — přisvojila komunistická strana, což dalo tvářnost dnešnímu socialistickému státu v komunistické mocenské sféře. Schopnosti i odměňování jakož i všechna hospodářská opatření se hodnotí především politicky, místo aby se politická opatření hodnotila dle hospodářského hlediska, jak by tomu dle dialektického materialismu, který považuje hospodářství za základnu a politiku za nadstavbu, vlastně mělo být.

Tam, kde mluví konkrétněji o rysech komunismu, program KSSS ukazuje, že podobně tomu má být i v údobí komunismu: Strana — a ve straně její manažerská centrála — bude určovat nejen, k čemu má kdo schopnosti, ale také, jaké jsou “objektivně” jeho potřeby. Tímto rozhodnutím odpověděla KSSS pádně na zásadní námitky kritiků komunismu, že tento systém nebude schopný života, protože každý člověk je věčně nespokojen, chce stále víc a lepší a nové statky a stále méně práce po stránce množství a namáhavosti. Na druhé straně ovšem je nesporné, že Marx i Engels považovali za komunismus skutečně stav, ve kterém bude každý sám pro sebe určivat, čím bude přispívat ke společnému blahobytu a kolik bude brát ze společné nevyčerpatelné zásoby statků.

Rozhodnutí přesunout hodnocení potřeb a schopností jednotlivce na KS se projevuje v řadě opatření, která jasně — a hrozivě — naznačují, jak bude komunismus

vypadat v praxi. Z nich nejvýznamnější jsou ta, která se týkají zvýšení reálného důchodu pracujících a zkrácení pracovní doby. Program KS plánuje zdvojnásobení životní míry pracujících, ale vysvítá z něho, že nejméně polovinu tohoto zvýšení představují bezplatné služby, které pracujícím poskytuje společnost, a ani ne polovinu zvýšení příjmu. Mezi rozšířením bezplatných služeb a zvýšením příjmu je jeden podstatný rozdíl: o tom, jak naloží s výdělkem, rozhoduje si pracující člověk sám; o tom, jaké služby a komu budou poskytnuty, rozhoduje strana. Zvýšení životní míry v komunismu tudíž znamená další omezení, nikoliv rozšíření hospodářské svobody jednotlivce. Části programu, které pojednávají o zkrácení pracovní doby, potvrzují tento závěr: upozorňují, že zvětšená doba volna nesmí vést k “anarchismu” nebo “individualismu”; proto půjde o “organisované volno” — po zaměstnání bude pracující dělat ne to, co by chtěl, nýbrž to, co schválí nebo určí strana nebo aspoň nač bude strana dozírat. I když část tohoto “organisovaného volna” nesporně připadne na “dobrovolné” brigády, budovatelské projekty a jiné formy neplacené nucené práce, pro jeho zbytek bude třeba vytvořit nové organizace a vybudovat nová zařízení — do nich poplyne ona větší polovina té části zvýšené produkce, která je určená k zdvojnásobení životní míry obyvatelstva.

Jiné části programu a zejména rozprava, která se mezi sovětskými ideology rozpředla před jeho uveřejněním, mluví stejnou řečí: proti budování rodinných domků, proti rozšiřování bytů; proti výrobě soukromých automobilů a vůbec všech předmětů, které by rozšířily sféru soukromí, t. j. sféru, ve které rozhodování patří jednotlivci a nikoliv vnější autoritě.

Tím, že svoje rozhodování podvrhuje za jednotlivcovu rozhodování o jeho schopnostech a potřebách, dopouští se KSSS ovšem kolosálního podvodu, neboť je zřejmé, že Marx i Engels a i ještě Lenin, mluvíce o komunismu, měli na mysli stav hospodářské samosprávy vysoce vyspělých a odpovědných lidí, kteří sami budou rozhodovat, k čemu se nejlépe hodí a co potřebují. Proto také ztotožnili stav komunismu s údobím odumření státu, kterého nebude zapotřebí, poněvadž je v podstatě aparát donucovacím.

V údobí socialismu komunistická strana našla v dikta-tuře metody donucení, které jsou bezprostřednější a účinnější než metody státu, a rozvíjení těchto metod na úkor aktivity státní spojuje s přechodem ke komunismu a stotožňuje s odumíráním státu. Nový program výslovně

praví, že s příchodem etapy komunismu se podstatně zvětší a rozšíří úkoly společenských organizací, zatím co se budou úkoly státu zmenšovat. Jak každý občan, žijící pod komunistickou vládou, snadno domyslí, znamená to, že "společenské organizace", které jsou "pákami a přerody" diktatury, budou mít ještě větší pravomoc a budou ještě méně omezeny právním řádem. Místo policie budou zatýkáni provádět tovární milice, místo státního soudu budou soudit soudružské komise a vězení budou nahrazena "ústavy výchovné práce".

Tím, že k slovíčům "schopnosti" a "potřeby" dodává slovo "objektivní" (což v komunistickém názvosloví znamená: komunistickou stranou určený), proměnila KSSS jedním rázem stav komunismu, chápaný jako stav neomezeného blahobytu a naprosté svobody, stav "skoku z říše nutnosti do říše svobody" ve stav rostoucí hospodářské a osobní závislosti občanů na vedení KS, ve stav maximální možné nesvobody.

O LEPŠÍ ZÍTRĚK

BILANCE

Snad si ještě některý čtenář pamatuje na boje komunistické strana za první republiky proti úkolové práci. Byl to jeden z hlavních bodů jejich boje proti kapitalistické společnosti. Dnes v Československu je již velmi málo oborů, ve kterých by nebyla zavedena úkolová práce. Kapitál osobní byl nahrazen kapitálem státním, který dnes určuje, kolik kdo vydělá a kolik smí sníst. Občan nemá možnosti svou situaci podstatně ovlivnit nebo změnit. Jeho osobní život je řízen uličním výborem. Na něm závisí jakou dostane práci, byt, a k jakému vzdělání budou jeho děti připuštěny. Strach mu nedovolí si uliční výbor rozhněvat, neboť ho bude každý den potřebovat a záviset na jeho milosti nebo inteligenci. Místo meziobchodu existuje špatná distribuce a byrokratismus, který se musí starat o správu holičského krámu, správkárny obuvi, čistírny, krejčovství, nemluvě o zoufalém stavu ve stavebnictví, instalatérství a všem, co s tím souvisí. Lidé jsou odkazováni s úřadu na úřad, aby nakonec zoufalí zaplatili někomu "meloucha".

Výsledky československé práce nejdou na náš stůl a pro budoucnost československých dětí. Nejdou ani na hmotnou pomoc těch trpících a hladovějících, pro které se vyrábí a buduje v Africe, Asii, Jižní Americe a Kubě. To, co se dělá, je novým ztročením, tak jak jsme byli podvedeni my, pomáháme podvádět je. Československo tím návdavkem dostává špatné jméno, a lid celého světa je začíná nenávidět, neboť českoslovenští komunisté na sebe vzali to, na co si Rusové sami netroufali. Mohli jsme být první v Evropě, za uran jsme mohli vybudovat novou republiku a mít plný stůl. Dnes se z něho vyrábějí sovětské atomové bomby, které Československo neochrání, nýbrž mohou přivolat na něj zkázu se strany bránícího se svobodného světa. Nebezpečí revanšismu a neofašismu

se nezažehná nadáváním na USA, krajané ve Spojených státech se neziskají, bude-li se jejich svobodně zvolené vládě nadávat vykořisťovatelů, hrdlořezů a vrahů, a exulanty nazývat zrádci, darmošlapy, kteří nechtěli dělat, a na druhé straně od nich vymáhat dolary, kterých bylo za posledních 18 měsíců zasláno do ČSSR přes TUZEX tři a půl milionu.

Komunisté nejen že se neštítí tyto kapitalistické dolary přijmout, ale dokonce se snaží všemi způsoby přinutit krajaný a exulanty, aby nic jiného než dolary nemohli posílat. Za prvé uvalili na dárkové balíky tak velké poplatky, že příjemce je nemůže hradit, a za druhé omezují nebo odírají podpory těm, kdo mají příbuzné na Západě, aby tak od nich získali cizí valuty. Na to mají kanceláře, zastupující TUZEX v Anglii, Australii, USA, Kanadě, a pravděpodobně i v Jižní Americe. TUZEX je podivná morálka, a ještě podivnější ceny; na vánoce byl jeden pomeranč na osobu, přes TUZEX můžete dostat 5 kg za US \$ 2.10, což je méně než hodinová mzda amerického dělníka. Poslední zimu byl nedostatek topení, ale za 15 dolarů můžete dostat jednu tunu černého uhlí. Auto Škoda-Octavia je pouze za 1.300 dolarů, jinak za 40.000 Kč. 1 kg másla je za \$ 1.67 dle TUZEXU, americký dělník naň vydělá za půl hodiny. Jak dlouho se musí dělat v Československu? Přes TUZEX můžete dostat vše, i materiál na postavení domu, cihly, cement — 100 kg za \$ 1.89, stavební dřevo atd.

Československý denní tisk už nevolá po ideálech soudružské spolupráce, ale nadává a vyhrožuje. Čechoslováci jsou obklíčeni, a pražský režim se drží proto, že za ním stojí mocná Rudá armáda. Ale až budou miliony nebojících se, až i voják, policajt a aparátčík se přidá k lidu, protože už ani strach ho u strany neudrží, neboť budoucnost bude jasnější a slibnější nežli hospodářský a duševní zmatek komunismu, který po patnácti letech slibů končí bankrotem, pak přijde čas. Pro tuto dobu pracují i Čechoslováci ve svobodném světě. Nejsou za hranicemi, aby chtěli návrat dob statkářů, služek a čeledínů, nebo továrníků a nádeníků. Stojí na stráž, aby chránili domov z zápase o novou budoucnost, chránili domov z nařčení kolektivní viny za zločiny komunismu. Chránili nedotknutelnost našich hranic, snažili se o obnovu dobrého jména československého dělníka a jeho výrobků, a očistění čs. kultury, která byla jednou z vedoucích ve světě. Až všichni budeme stateční, slušní a lidští, pak znovu se vyplní slova Komenského a po vichřici hněvu vlada od rukou tvých se opět navrátí, ó lide český.

BOOKS ABROAD —

An International Literary Quarterly

Objednejte u vydavatele: The University of Oklahoma Press, Norman, Okla., USA. Šéfredaktor: Dr. Robert Vlach, Vychází od r. 1927. 120 stran. Číslo \$ 1.25, roční předplatné \$ 4.00.

LAOS

Fakta o Laosu jsou dobře známa. Na ženevské konferenci v roce 1954 se Laos stal nezávislým státem. Nebyl však rozdělen jako Vietnam ani sjednocen jako Kambodža. Ozbrojené komunistické hnutí Pathet-Lao soustředilo své jednotky ve dvou severních provinciích Phong-Saly a Sam-Neua blízko čínských a severovietnamských hranic a vládlo tam autonomně, ačkoliv v Ženevě bylo dohodnuto, že složí zbraně a začlení se do ústřední vlády ve Vietiane. Princ Souvana Phouma se o to pokoušel od roku 1955 do roku 1958 a selhal. Po jeho pádu Pathet-Lao vstoupilo do otevřeného odboje proti ústřední vládě a v samém Vientiane našlo spojence v "neutrálním" kapitánu parašutistů Kong-Le. Pokus Kong-Le o puč ztroskotál, ale od té chvíle byl Laos v občanské válce. Na jedné straně prozápadní ústřední vláda prince Boun Ouma s generálem Phoumi Nosavangem, na druhé Pathet-Lao, vedené princem Souphannovangem, nevlastním bratrem Souvanna Phoumy, a mezi nimi princ Souvanna Phouma, sympatisující otevřeně s komunistickými povstálci.

Eisenhower dlouho váhal s rozhodnou politikou vůči Laosu přes varování západních spojenců v jihovýchodní Asii. Když Kennedy převzal Bílý dům, jeho politika nebyla o nic rozhodnější. Pathet-Lao obsadilo počátkem roku 1961 polovinu Laosu, zatím co Američané podporovali ústřední vládu. Místo rázné akce v Laosu po způsobu jižního Vietnamu nebo dřívější britské akce v Malajsku se Američané rozhodli "neutralisovat" Laos pod vládou Souvanna Phoumy, ve které by byly jak prozápadní tak komunistické elementy. Od června 1961 se o tuto neutralisaci jednalo v Curychu a Ženevě, až konečně letošního léta k dohodě "došlo".

Tato jednání a z nich vzešlá dohoda se v přiměřeně velmi podobají oněm jednáním za druhé světové války, během nichž se západní spojenci a Sovětský svaz snažili dohodnout o osudu střední a východní Evropy. Tak jako tenkrát i v Laosu Sovětský svaz a jeho komunističtí spojenci šli do jednání až tehdy, kdy komunistické ozbrojené síly obsadily značnou část země. Aby Západ svými přílišnými a otevřenými ambicemi nezastrašil do důrazného odporu, našli si v Souvanna Phoumovi "neutrální" clonu. Sovětský svaz nemohl v Moskvě prezidentu Benešovi dobře vnutit Gottwalda coby předsedu první československé vlády. Stejně tak by bývalo nešlo vnutit laoskému králi prince Souphannonvonga. Beneš však musel přijmout Fierlingera a laoský král Souvanna Phoumu. A s ním musel přijmout vládu, jejíž složení se v zastrašujícím rozsahu podobá složení vlády košické: klíčová ministerstva jsou v rukou Pathet-Lao nebo jeho přátel z "neutrálního" tábora, zatím co nepopulární ministerstva jsou v rukou prozápadních politiků. Tak jako Československo bylo skoro ze všech stran obklopeno vojenskou mocí Sovětského svazu, tak na neutrálním Laosu leží komunistická Čína a severní Vietnam.

Za těchto okolností je neutralita Laosu nejen ilusorní, nýbrž také velmi dočasná. Není žádné známky na příklad, že by se byl zastavil proud podvratníků a jejich materiálního přísunu, procházející laoským územím ze severního do jižního Vietnamu. Nedávno "neutrální" Kong-Le spolu s velitelem Pathet-Lao zaujali ostře protiamerické stanovisko právě v této otázce. Po všech zkušenostech nemůže být daleko chvíle, kdy komunisté nebudou nadále potřebovat neutrální roušku v Laosu a pokusí se o úplné převzetí moci. Vývoj v Jižním Vietnamu nebo v Siamu může být vhodnou příležitostí. Dnes se jim ještě neutralisace hodí, neboť jí mohou použít jako zástěrky pro další výboj. Československo také mělo být vějíčkou pro další státy na západ od našich hranic. Zítřka bude Laos v podobné situaci jako Československo v únoru 1948. Jestliže Západ zmeškal příležitost uchránit Laos od přítomného stadia komunisace, československý příklad by jej mohl a měl uvarovat od stejného selhání, až laoská krize opravdu vyvrcholí.

Jak držet linii?

Přes oslnivý úspěch sovětských kosmonautů nabývají Spojené státy v závodech o ovládnutí meziplanetárního prostoru pomalu převahu. V posledních měsících bylo úspěšně vystřeleno přes dvacet umělých oběžnic, o jejichž účelu a vybavení nebyla vydána žádná oficiální zpráva. Informovaná místa však uvádějí, že šlo s největší pravděpodobností o oběžnice typu Samos a Midas. Samos je vybaven fotografickými kamerami, které s výšky dvaceti kilometrů zachytí i jednotlivé stopy lidské nohy ve sněhu; Midas má přístroje, které během vteřin zaznamenají odpálení rakety, určí místo, ze kterého byla vystřelena, vypočtou dráhu a sdělí tato data elektronickým kalkulátorům, které v několika dalších vteřinách oznámí, jak může být raketa sestřelena. Pomocí těchto oběžnic je komunisty ovládané území postaveno pod nepřetržitou kontrolu. Americká vládní místa mají tak přesný obraz o komunistickém vojenském potenciálu a jeho rozložení a na základě tohoto obrazu došla k přesvědčení, že sovětská síla, zejména pokud jde o počet mezikontinentálních raket, je daleko menší než se dříve zdálo.

Na pozadí této skutečnosti je americká politika váhání a ústupků stále překonanější. Je motivována snahou získat prokomunistické neutrály, i za cenu obětování spojenců a za cenu ústupků komunistům. Protesty amerických spojenců proti této politice neustávají, ale nemají vlivu — současná americká vláda je přesvědčena o její správnosti a ani slova ani skutečnosti jejím přesvědčením nedovedly otřást. Posledním, kdo se připojil k chóru nespokojenců byl nadějný perský ministerský předseda Dr. Ali Amíni, jehož plány na modernizaci iránské společnosti a iránského hospodářství ztroskotaly na nedostatku americké pomoci. Při své rezignaci veřejně oznámil, že Spojené státy dávají neúměrně větší pomoc neutrálním a polonepřátelům než spojencům, a nepřímo doporučil své zemi, aby z toho vyvodila příslušný závěr.

Dalším spojencem, který se cítil opuštěn Spojenými státy, bylo západní Německo. V srpnu postřelila německá Volks-polize u zdi, kterou komunisté postavili napříč Berlínem, osmnáctiletého zedníka Petra Fechtera a surově jej nechala hodinu se zmítat a sténat na zemi, než vykrvácel před očima davu, který se shromáždil na západní straně zdi, a amerických strážů, jejichž stanoviště bylo necelých 300 metrů daleko. Odmítnutí amerických vojáků pomoci umírajícímu vyvolalo bouře hnusu a odporu, které vyvrcholily v kamenování a poplívání amerických hlídek a v poklesu americké prestiže na celém světě. Sovětský svaz ukázal, že jeho východoněmečtí pochopové mohou surově zavraždit uprchlíka před očima amerických vojáků, a že si Američané netroufnou pohnout ani prstem.

Neradostný obraz dává americká zahraniční politika vůči Kubě. V září prohlásil prezident Kennedy velmi bojovně, že Spojené státy všemi prostředky zabrání Kubě, aby použila sovětské výstroje k násilnému exportu komunismu do latinské Ameriky, ale ani halasný tón projevu nezakryl dalekosáhlý ústup od dřívějšího stanoviska, že se Spojené státy nikdy nesmíří s komunistickým režimem v Kubě. SSSR ovšem ihned rozpoznal slabost amerického postoje a využil ho k lacinému heroismu v Chruščovově prohlášení, že bude bránit Kubu i atomickými zbraněmi — poté co Kennedy dal ujištění, že na Castra nesáhne, dokud nechá ostatní Ameriku na pokoji.

V pozadí americké politiky je přesvědčení, že rozpory mezi SSSR a Čínou jsou tak vážné, že přivodí zhroutil komunismu, aniž by Spojené státy musely vynaložit k tomu cíli přílišné úsilí. Americký tisk citoval slova jednoho z vysokých úředníků zahraničního ministerstva Spojených států, která shrnují ve zkratce naděje a plány skupiny, jež určuje americkou politiku vůči SSSR: "Musíme jenom pevně držet dnešní linii a nějak přečkat toto desetiletí. Komunistické imperium je prohnílé a hroutlí se."

Na podporu tohoto stanoviska uvádějí jeho přívrženci řadu okolností. Zpravodajská služba USA má spolehlivé informace o tom, že SSSR usilovně Číně podrývá půdu u komunistických stran v Asii. V Láosu údajně SSSR donutil neochotnou Čínu ke kompromisu. SSSR dodává zbraně, mezi nimi helikoptéry Indii, která jich používá v pohraničních šarvátkách s Rudou Čínou. Sovětský diplomat ve Washingtonu prohlásil na recepci s očividným zadostiučiněním, že "naši socialističtí bratři mají mnoho potíží. A ještě je nepřekonalí a po nějaký čas nepřekonají." Zatím co SSSR uvedl Vnější Mongolii do varšavského výboru vzájemné hospodářské pomoci (což se ve Washingtonu považuje za přímou urážku Číny, která není členem a která si osobovala právo určité kontroly nad Vnějším Mongolským), snížil hospodářskou pomoc Číně o 45%; celkový obchod Číny s SSSR poklesl poslední rok o hodnotu, rovnající se částce \$ 50.000.000 v době, kdy miliony lidí umírají v Číně hladem a kdy na př. z Kantonu (2.000.000 obyvatel) je 800.000 přemísťováno do zemědělství zachraňovat, co se dá, a těžký průmysl, jehož produkce v r. 1961 klesla o 35%, se místy zcela zastavil.

Proti tomuto ohodnocení sovětských kroků poukazují kri-

tickové na to, že v Laosu komunisté dosáhli, čeho chtěli, a převzetí moci je jen otázkou času; že zbraní, dodaných Sovětským svazem, Indie použije pravděpodobně proti americkému spojenci Pakistánu místo proti Číně (tak jako raději přepadla portugalské osady, než aby znovu obsadila Číňany zabrané území) a že komunistický svět překoná své krize jako v minulosti, jestliže jich svobodný svět nevyužije k aktivnímu a tvořivému prosazování svých cílů. Tito kritikové převládající linie americké politiky mají možná pravdu, ale nemají dost síly, aby mohli svou teorii vyzkoušet. Jen v Evropě roste pomalu síla, která bude s to vést samostatnou politiku, uzná-li to za vhodné.

Už dnes jsou státy, tvořící evropské hospodářské společenství, tak silné hospodářsky, že by mohly přivodit hospodářské zhroutil USA, ale jen pomalu si tato hospodářská síla nachází i přiměřené politické formy. Hospodářská síla Společenství stoupne překotně, připojí-li se k němu Velká Británie, a všechno nasvědčuje tomu, že k členství Velké Británie dojde během příštího roku. Záříjová konference ministerských předsedů států britského společenství to potvrdila nepřímou: veškerá naléhání jeho kolegů nedovedla přimět britského ministerského předsedu, aby přislíbil odklad vstupu Velké Británie do Společenství. Ironií osudu bylo, že mezi těmi, kdo nejvíce naléhali na Velkou Británii, aby "zůstala věrna" svým tradičním svazkům, byly hlavy států bývalých kolonií i Ne hru a Nkrumah, kteří jsou profesionálními kritiky "ko-Očekává se, že po přijetí Velké Británie požádají o člen-

Vstup Velké Británie do Evropského společenství tak urychlí rozpad britské říše: zatím co Kanada, Austrálie a Nový Zéland se budou muset přimknout ke Spojeným státům a zatím co nástupnické státy v Africe sklouznou patrně do chaosu, které tak mnohé z nich stále rychleji pohlcuje, bude se muset Velká Británie včlenit do Evropského společenství, od kterého po staletí stála stranou jako jazýček, určující rovnováhu sil.

Očekává se, že po přijetí Velké Británie požádají o členství ve Společenství další státy: Norsko, Švédsko, Dánsko; přihlášku podalo už Řecko i Španělsko. Za posledních pět let vzrostla hospodářská produkce Společenství o 37%; rozšíření jeho hospodářské základny přinese ještě rychlejší rozmach. Jsme svědky zrodu nového velmocenského kolosu na samém pomezí komunistické říše, a jeho váha se dříve či později nezbytně a nezastavitelně projeví.

TRIBUNA. list Československého zahraničního ústavu v exilu. — Redakce: Postbus 8. Haren (Gr.) Holandsko. Administrace: P. O. Box 934. Chicago 90. U. S. A.